

TERIJOKI

Terijoki

Keskikylä

Mikko Seppälä

Keskikylän Viertotie pankkeineen ja monine kauppaliikkeinen oli kylän valtasuoni, sen varrella oli myös kylän tori. Viertotien varrelle ja sen ympäristöön sijoittui pitäjän hallinnollinen keskus virastoineen.

Keskikylään kuului muutakin kuin **Viertotie**. Viertotien itäpuolen poikkikatuja olivat: **Pellervonkatu**, joka johti Kuokkalantielle. Täällä mm. oli kulkutautisairaala ja suojeluskunnan talo Rajalinna sekä uusi urheilukenttä. **Sammonkatu** johti Leukkolan alueelle, jossa sijaitsi mm. pappila. Kannaksenkatu vielä ennen rautatien alikulkua. Viertotien länsipuolen katuja oli Oluttehtaan mäelle johtava **Tehtaankatu**. Siellä oli kunnantoinmisto. **Väinölänkatu** ja siitä Viertotien suuntaisena erkaneva **Esikunnankatu**. Tällä kadulla on entinen Novikoffin loistohuvila. Talossa oli Jääkäripataljoona 1:n upseerikerho. **Pajakatu**, jonka varrella sijaitsi Terijoen yhteislyseo. **Antinkadun** varrella sijaitsi Jääkäripataljoona 1:n varuskunta. Antinkadun poikkikatuja oli Varuskunnan viereinen Mielikinkatu, mm. Saksankatu, Nuutilankatu sekä Mutakatu.

Seurahuone ja Merikylpylä

Viertotien ja rannan välissä oli Palokunnan puisto laululavoineen, jota myöhemmin kutsuttiin Seurahuoneen puistoksi. Se ulottui rantaan asti. Ulkoilmajuhliin se oli sopiva paikka ja mm. Terijoen laulujuhlat pidettiin siellä. Palokunnan puisto toimi myös urheilupuistona tennis- ja urheilukenttineen, kunnes 30-luvulla uusi urheilukenttä rakennettiin Pellervonkadun varteen. Puistoon rakennettiin v.1922 Terijoen seurahuone. Kylään saatiin näin tarpeellinen juhlasali, jossa oli tilaa 500 hengelle, tilava ravintolasali sekä kunnanvaltuuston istuntosali. Kunnankirjastokin sijaitsi puistossa olevassa rakennuksessa.

Merikylpylän alue oli vieressä. Kasino valmistui v.1923, kun se seuraavana vuonna virallisesti aloitti toimintansa, korjattiin huvilat kylpylätoimintaa varten, rakennettiin sauna ja kunnostettiin puisto.

Kylpylätoiminnan myötä kylän elämä elpyi.

Kolme kirkkoa

Keskikylän kyläkuvaa hallitsi kolme kirkkoa. Näistä on jäljellä evankelis-luterilainen kirkko eli Suomen kirkko sekä ortodoksinen kirkko eli Venäjän kirkko. Roomalais-katolinen kirkko eli Puolan kirkko on hävinnyt kyläkuvasta.

Ortodoksinen kirkko on korjattu ja entisöity uuteen loistoon viime vuosikymmenellä.

Luterilainen kirkko oli vuosikymmeniä elokuvateatterina ja vuonna 1998 se vihittiin uudelleen kirkoksi. Kirkon entisöinti ja korjaus on kesken. Ensimmäisessä vaiheessa kirkon katto on korjattu ja torni rakennettu uudelleen. Kirkon korjausta tekee Terijoen kirkon tukiryhmä, johon kuuluvat Järvenpään seurakunta ja Hämeenlinnan rovastikunnan seurakunnat sekä asiantuntijajäsenenä Teri-Säätiö ja Terijoki-Seura. Työn ensimmäinen vaihe valmistui keväällä 2001.

Kylän koulut

Keskikylän kansakoulu oli vanhin paikkakunnan kouluista, perustettu jo vuonna 1882. Vuonna 1929 koulutalo uudistettiin täydellisesti ja samalla se tehtiin kaksikerroksiseksi.

Terijoen yhteiskoulu aloitti toimintansa 2.9.1907 vuokratiloissa. Samana syksynä yhtiökokous päätti ryhtyä oman koulutalon rakentamiseen. Syksyllä 1910 muutti koulu omaan avaraan, arkkitehti Yrjö Sademiehen suunnittelemaan, koulutaloon Pajakadun varrelle. Koulu laajeni luokka luokalta 8-luokkaiseksi, yliopistoon johtavaksi. Ensimmäiset ylioppilaat valmistuivat keväällä 1914. Vuonna 1922 oppilasluku ylitti 300 oppilaan rajan ja vuonna 1926 se oli jo yli 400. Kun lisärakennus valmistui, yksityiset lukioluokat pääsivät taas v. 1928 alusta siirtymään takaisin koulutaloon vuokrahuoneistosta. Lukioluokkien siirryttyä valtion avun piiriin, nimi muuttui v.1929 Terijoen yhteislyseoksi. Terijoen yhteislyseosta kehittyi 1930-luvulla eräs maaseutupaikkakuntien suurimmista oppikouluista. Sodan jälkeen se jatkoi toimintaansa Lahdessa Kannaksen yhteislyseona.

Kansalaisopiston toiminta alkoi vuonna 1922. Opisto toimi alkuvuosina Keskikylän ja Koivikon kansakouluissa. Oma opistohuoneisto vuokrattiin Ihon talosta v.1927 Viertotien varrelta ja tässä huoneistossa opisto toimi vuoteen 1936. Viimeiset kolme vuotta oli sijoitettu Salmelalta vuokrattuun huoneistoon.

Kauppakoulu toimi Terijoella neljän lukuvuoden ajan.

Elinkeinot ja Teollisuus

Palveluammatin harjoittajia oli runsaasti. Liikkeitä, hotelleja, täysihoitoloita perustettiin kesävieraiden määrän kasvaessa. Oli myös maanviljelijöitä, vaikka viljelysmaat olivatkin kylän ulkopuolella. Samoin oli käsityöläisiä, suutareita leipureita, räätäleitä seppiä ym. Valtion palveluksessa oli virkamiehiä rautatien, tullilaitoksen, postin ja poliisin sekä varuskunnan palveluksessa. Monet ammatit olivat edustettuina kylän asukkaiden keskuudessa. Kannaksen Osuusliikkeen pääkonttori ja päämymälä sijoittui Viertotien varteen.

Pieniä teollisuuslaitoksia olivat Lahtiharjun (ent.Taskisen) kutomo, Terijoen kotelo Oy ja Sorinin kotelotehdas. Vanhan aseman lähellä olivat Terijoen Makkaratehdas (A.J. Aunio) ja Terijoen Makaronitehdas (E. Vanhanen).

Puolikunnallisia yrityksiä oli Terijoen Sähkö Oy ja Terijoen Tuote Oy, joka oli entisen oluttehtaan kiinteistössä toimiva hedelmien jalostuslaitos.

Terijoen ilmasto sopi hyvin puutarhanviljelykseen ja lukuisten yksityisten pihapuutarhojen lisäksi alueella toimi kauppapuutarhoja mm. Terijoen Puutarha Oy (ent. Saharovin), Borisoffin, jne.

Varuskunta

Kasarmialue sijoittui Otsolankadun ja Mielikinkadun väliin. Vastapäätä kasarmialuetta valmistui 1938 sotilassairaala.

Varuskunnan merkitys oli kylälle suuri. Joukko-osasto oli vahvuudeltaan 1400-1500 miestä. Terijoen nopea taloudellinen nousu onkin myös pataljoonan ansiota. Maataloustuotteiden kuluttajana se oli taloudellisesti tärkeä viljelijöille ja karjantaloudelle. Kasarmirakennusten hoito ja kunnossapito antoi työtä rakennusalan työmiehille. Varusteiden korjaus ja puhtaanapito työllisti suuren naisjoukon.

Kulttuuri ja urheilu

Terijoen Taiteenystävät oli vilkas ja monipuolinen seura. Näyttämötaide ja musiikin harrastus oli erittäin suosittua. Seuran kuoro menestyi useissa laulukilpailuissa. Terijoella toimi myös amatööriorkesteri. Terijoen Työväen näyttämö toi oman panoksensa kulttuuriin.

Marttayhdistys järjesti lukuisia kursseja paikkakuntalaisille ja järjesti usein miten muonituksen juhlatilaisuuksiin.

Suojeluskunta ja Lottajärjestöt aloittivat toimintansa vapaussodan jälkeen. Myös Sotilaskotiyhdistys perustettiin samoihin aikoihin.

Seurakunnan pyhäkoulu- ja diakoniatyö oli arvostettua. Vapaista yhdistyksistä Terijoen N.N.K.Y:n toiminta oli varsin vilkasta.

Pataljoonan soittokunta antoi oman lisänsä henkiseen elämään. Monilukuisissa tilaisuuksissa ja kesäisillä puistokonserteilla se ilahdutti ihmisiä.

Urheiluelämän kohottajana pataljoona toimi merkittävällä tavalla, järjestämällä joka talvi Kannaksen poikkiihhdot, jotka olivat merkkitapaus. Sotilaiden mukana olo paikallisissa kilpailuissa antoi niille oman leimansa.

Liikuntaharrastus oli monipuolista Terijoen Kiisto seura keräsi runsaasti nuorisoa riveihinsä. Tehtailija A.J. Aunio oli seuran sieluna. Tukenaan hänellä oli rajakomendantti I.E. Schroeder. Aunio rakennutti seuralle kokoontumis- ja harjoituspaikaksi Karjalaisen mäelle "Valkoisen salin". Terijoen Kiisto oli kaakkoisen Kannaksen johtava urheiluseura.

Kirjalliset lähteet:

- Terijoki, kuvia ja kuvauksia entisestä kotipitäjästä

- Ester Kähönen: Entinen Terijoki-kylämuistoja

Koonnut :

Mikko Seppälä

Terijoen kylät:

[Haapala](#)
[Kellomäki](#)
[Keskikylä](#)
[Käkösenpää](#)
[Ollinpää](#)
[Puhtula ja Koivikko](#)
[Rajajoki](#)
[Tyrisevä](#)

» [Terijoen rautatieasema](#)